

შესაძლებლობას, ხოლო მეორე მხრივ ადგენს გარკვეულ შეზღუდვას, თუ რა სახის ზიანის ანაზღაურებაა დასაშვები. მითითებული ნორმის თანახმად, ასეთად მიიჩნევა მხოლოდ ის ზიანი, რომელიც მოვალისათვის წინასწარ იყო სავარაუდო და წარმოადგენს ზიანის გამომწვევი მოქმედების უშუალო შედეგს. კანონის ამგვარი დანაწესი განპირობებულია იმით, რომ ასანაზღაურებელი ზიანის ოდენობა არ გასცდეს მხარეთა ურთიერთობაში გონივრული წინდახედულობის ფარგლებში მოსალოდნელი ზარალის ოდენობას და დაზარალებული მხარის ინტერესების დაცვისას არ მოხდეს ზიანის მიმყენებლისათვის არათანაზომიერი მატერიალური პასუხისმგებლობის დაკისრება.

საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ საპელაციო პალატამ სწორად განსაზღვრა სადავო მოძრავი ნივთების დაზიანებით მიყენებული ზიანის ოდენობა და ასეთად ჩათვალა გადასაზიდი ნივთების ის ღირებულება, რომელიც მოსარჩელემ ნივთის გადაზიდვამდე დააფიქსირა, რადგან სწორედ აღნიშნული ოდენობა წარმოადგენდა მოპასუხისათვის სავარაუდო ზიანის ფარგლებს.

III. კომენტარი

ზემოთ წარმოდგენილი სასამართლოს არგუმენტაცია და გადანყვეტილება არსებითად სწორია, თუმცა მეტი სიცხადისთვის მართებული იქნება თუ შევაფასებთ კასატორის პოზიციასაც, რომელიც გარკვეულწილად საკასაციო სასამართლოს მხრიდან იგნორირებულ იქნა. კერძოდ, კასატორი უთითებდა შემდეგ გარემოებაზე - რადგან კანონი ითვალისწინებს გადამზიდველის ვალდებულებას, რომ მას შეიძლება დაეკისროს გადაზიდვის დროს ნივთის დაზიანების შედეგად მთლიანად გაუფასურების შემთხვევაში ზიანის ანაზღაურება, ამიტომ აღნიშნული ნიშნავს ახალი ნივთის შექმნას და მისი ღირებულების ანაზღაურებას. ამ არგუმენტაციით კასატორი რეალურად უთითებს სკ-ის 693-ე II მუხლის „ა“ პუნქტზე, რომლის თანახმადაც ტვირთის დაზიანების შედეგად მისი მთლიანად გაუფასურების შემთხვევაში გადა-

მზიდველმა იმ ოდენობით უნდა აანაზღაუროს ზიანი, რა ოდენობითაც მისი ანაზღაურება ტვირთის დაკარგვისას მოუწევდა, ხოლო ამ უკანასკნელ შემთხვევაში გამოიყენება სკ-ის 692 I მუხლით დადგენილი რეგულაცია, რომლის მიხედვით, ზიანის ანაზღაურება გამოითვლება ტვირთის გადაცემის ადგილსა და დროს მოქმედი ტვირთის ფასის შესაბამისად.

აქედან გამომდინარე, საკასაციო სასამართლოს მიერ მითითებული სიტყვები - „ნივთის გადაზიდვამდე დაფიქსირებული თანხის ოდენობა“ წარმოადგენს ზემოთ ხსენებულ „ტვირთის გადაცემის ადგილსა და დროს მოქმედი ტვირთის ფასს.“ შესაბამისად, კასატორი ახლადმეძენილი ნივთის ღირებულებას არასწორად მიიჩნევდა მოვალისთვის წინასწარ სავარაუდო ზიანად, თუმცა საკასაციო სასამართლოს აღნიშნული ზიანის ანაზღაურების შესაძლებლობის საკითხი სკ-ის 692-ე მუხლის კონტექსტში არ აქვს დასაბუთებული და შეფასებული.

გიორგი მელაძე

▶ 3 – 5/2020

ფულადი ვალდებულების შეუსრულებლობით დამდგარი მიუღებელი შემოსავლის ანაზღაურება

1. ფულადი ვალდებულების შეუსრულებლობით დამდგარი მიუღებელი შემოსავლის ანაზღაურების მტკიცების საგანში შემავალი გარემოება არა ფულის მსყიდველობაუნარიანობაზე მითითება, არამედ მისი გამოყენებით კონკრეტული შემოსავლის მიღების განზრახვის დადასტურებაა.

2. წმინდა ეკონომიკური დანაკარგი თავისი არსით არის „სუფთა“ ქონებრივი ზიანის აღმნიშვნელი ტერმინი, რის გამოც მისი აღრევა მიუღებელი შემოსავლის ცნებასთან არ არის მართებული.

(ავტორის სახელმძღვანელო წინადადებები)

სკ-ის 411-ე მუხლი

უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 26 ოქტომბრის № ას-1056-1011-2014 გადაწყვეტილება

I. საქმის ფაქტობრივი გარემოებები

მოსარჩელემ (ბენეფიციარმა) დადო ნარდობის ხელშეკრულება მიმწოდებელთან (პრინციპალთან), რომლის მიხედვით ამ უკანასკნელს სახელმწიფო ტენდერის ფარგლებში მოსარჩელისთვის უნდა მიენოდებინა 550 ცალი რელსი 1 292 500 ლარის გადახდის სანაცვლოდ. აღნიშნული ხელშეკრულება თანხის გადახდის ვალდებულების ნაწილში უზრუნველყოფილი იყო საავანსო საბანკო გარანტიით - 85 000 ლარის ფარგლებში, ხოლო რელსების მიწოდების ნაწილში ასევე უზრუნველყოფილი იყო შესრულების საბანკო გარანტიით 64 625 ლარის ოდენობით. პრინციპალის მიერ ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულებები არ შესრულდა და შეწყდა ავტომატურად, რადგან ხელშეკრულების 10.3 პუნქტის შესაბამისად, პრინციპალზე დაკისრებულმა და აუნაზღაურებელმა პირგასამტეხლოს ჯამურმა თანხამ შეადგინა საბანკო გარანტიით განსაზღვრული თანხის 95%.

მოსარჩელემ მოპასუხისგან (გარანტისგან) მოითხოვა, როგორც საავანსო საბანკო გარანტიის, ისე შესრულების საბანკო გარანტიის მის საბანკო ანგარიშზე ჩარიცხვა - ჯამურად 99 625 ლარის ოდენობით. გარანტმა განმეორებითი მოთხოვნის შემდეგ მოსარჩელის (ბენეფიციარის) საბანკო ანგარიშზე ჩარიცხვა საავანსო გარანტიის მხოლოდ ნაწილი - 50 000 ლარი. დარჩენილი - 35 000 ლარი და შესრულების გარანტიით გათვალისწინებული - 64 625 ლარი არ ჩარიცხა.

ბენეფიციარმა მოცემული დავის ფარგლებში მოპასუხისგან (გარანტისგან) მოითხოვა: 1. დარჩენილი - 99 625 ლარის ჩარიცხვა მის საბანკო ანგარიშზე; 2. წლიური 7%-იანი საპროცენტო სარგებლის ანაზღაურება, როგორც მიუღებელი შემოსავალი და რომელიც გათვალისწინებული იყო ბანკთან მის მიერ დადებული,

ხელი, საქმეში არსებული ანაზღაურების ხელშეკრულებით, რამაც შეადგინა - 2456.40 ლარი.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილებით სარჩელი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა, მოპასუხეს მოსარჩელის სასარგებლოდ დაეკისრა 99 625 ლარის გადახდა, ხოლო მოთხოვნა მოპასუხის მიმართ მიუღებელი შემოსავლის სახით, ყოველწლიურად 7%-ის დარიცხვის თაობაზე არ დაკმაყოფილდა. გადაწყვეტილება სააპელაციო წესით გასაჩივრდა მოსარჩელის მიერ, რომელმაც ახალი გადაწყვეტილების მიღებით სარჩელის სრულად დაკმაყოფილება მოითხოვა.

სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილებით სააპელაციო საჩივარი მიუღებელი შემოსავლის - 2456.40 ლარის მოთხოვნის ნაწილში დაკმაყოფილდა, ხოლო საკასაციო სასამართლომ სრულად თქვა უარი მიუღებელი შემოსავლის ანაზღაურების დაკმაყოფილებაზე.

II. სასამართლოს მსჯელობის შეჯამება

სააპელაციო პალატის მოსაზრებით, პირველი ინსტანციის სასამართლომ გადაწყვეტილების მიღებისას არასწორად განმარტა საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის (შემდგომში - „სკ“-ის) 411-ე მუხლი. პირველი ინსტანციის სასამართლომ სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძვლად მოიყვანა ის არგუმენტი, რომ მოპასუხის პოზიცია მიუღებელი შემოსავლის ოდენობასთან მიმართებაში აბსტრაქტულ ხასიათს ატარებდა და არ ასახავდა იმ რეალურ ვითარებას, რომელიც იარსებებდა მოპასუხის მიერ თანხის დაბრუნების შემთხვევაში, რაც სააპელაციო პალატამ არ გაიზიარა შემდეგ გარემოებათა გამო: სააპელაციო სასამართლომ სკ-ის 411-ე მუხლზე მითითებით განმარტა, რომ ზიანის მიყენების ფაქტისა და ზიანის ოდენობის შეფასება განსაკუთრებული თავისებურებებით ხასიათდება, როცა საქმე ეხება ფულად ვალდებულებას. ამგვარი დამოკიდებულება განპირობებულია ფულის განსაკუთრებული თვისებებით. კერძოდ, მსყიდველობაუნარიანობის მაღალი ხარისხი ყველა შემთხვევაში ანიჭებს ფულს სარგებლის მოტანის

უნარს. ფული ყოველთვის წარმოადგენს შემოსავლის წყაროს, ვინაიდან შეუძლია შესძინოს მესაკუთრეს არა მხოლოდ მისთვის სასურველი ქონება, არამედ გარკვეული პერიოდული შემოსავალი, თუნდაც საბანკო პროცენტის სახით (რა გარემოებაზეც მოსარჩელე აპელირებს). ამგვარად, ფულადი ვალდებულების არაჯეროვანი შესრულება კრედიტორს ყოველთვის აყენებს ზიანს და სხვაგვარი ვალდებულების შეუსრულებლობით გამოწვეული ზიანისგან განსხვავებით, განსაკუთრებული მტკიცება არ სჭირდება ზიანის მიყენების ფაქტის დადგენას. გარდა ამისა, სააპელაციო პალატამ აღნიშნა, რომ საქმეში წარმოდგენილი ბანკსა და მოსარჩელეს შორის დადებული შეთანხმების თანახმად, მოსარჩელე კომპანიის ანგარიშზე არსებულ მიმდინარე ნაშთს ერიცხებოდა სარგებელი წლიური 7%-ის ოდენობით. აქედან გამომდინარე, პალატა ერთი მხრივ დაეთანხმა პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ ბანკსა და მოსარჩელეს შორის შეთანხმების უდავო ფაქტობრივ გარემოებად დადგენას და მეორე მხრივ არ გაიზიარა შეთანხმების, როგორც მიუღებელი შემოსავლის განმსაზღვრელი გარემოების დამადასტურებელ მტკიცებულებად არ მიჩნევის თაობაზე მსჯელობას, მით უფრო მაშინ, როცა ზიანის არსებობის დადგენას განსაკუთრებული მტკიცებულება არ სჭირდება.

აღნიშნულის საპირისპიროდ საკასაციო სასამართლომ გაიზიარა კასატორის მსჯელობა და განმარტა შემდეგი: მიუღებელი შემოსავალი თავისი ბუნებით გულისხმობს „წმინდა ეკონომიკურ დანაკარგს“ (Pure Economic Loss), რომელიც ხელშეკრულების მხარემ განიცადა და რომელსაც ადგილი არ ექნებოდა ხელშეკრულება ჯეროვნად რომ შესრულებულიყო. ასევე საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ ბენეფიციარის მიერ წარმოდგენილი ანაბრის ხელშეკრულება არ შეიძლება მიჩნეულ იქნეს საკმარის მტკიცებულებად მიუღებელი შემოსავლის დადგენის თვალსაზრისით. მოსარჩელემ ვერ დაადასტურა ის გარემოება, რომ მის მიერ მისაღები თანხის აკუმულირება მოხდებოდა მის საანაბრე ანგარიშზე მითითებული დროის განმავლობაში. აღნიშნული კი დაემყარა შე-

მდეგ არგუმენტაციას: მოსარჩელე წარმოადგენდა სამეწარმეო სუბიექტს, რომელსაც მისი საშუალო სპეციფიკიდან გამომდინარე, საბრუნავად მუდმივად ესაჭიროებოდა ფულადი სახსრები და ამავე დროს განმეორებითი ტენდერის გამოცხადების შემთხვევაში ავანსად უნდა გაეცა საგარანტიო თანხა. შესაბამისად, ნაკლებად სავარაუდო იყო, თანხის ანაზღაურების შემთხვევაში მას აღნიშნული თანხა ბანკის ანაბარზე განეთავსებინა და დალოდებოდა საპროცენტო სარგებლის მიღებას, რაც მისთვის დამატებითი შემოსავლის წყარო გახდებოდა. აქედან გამომდინარე, მოვალისთვის წინასწარ სავარაუდო ზიანი სახეზე არ იყო.

III. კომენტარი

საერთო სასამართლოების მიერ წარმოდგენილი არგუმენტაციის ურთიერთშედეგების საფუძველზე შეგვიძლია გავაკეთოთ დასკვნა, რომ უზენაესი სასამართლოს განმარტება ფულადი ვალდებულების შესრულების შემთხვევაშიც მიუღებელი შემოსავლის ინდივიდუალურად განსაზღვრისა და შეფასების თაობაზე გასაზიარებელია. ამ კუთხით სააპელაციო სასამართლო ითვალისწინებს მხოლოდ ფულის მსყიდველობაუნარიანობას, რაც არის ობიექტური კრიტერიუმი, თუმცა მას მხედველობიდან რჩება შემდეგი გარემოების დადგენის აუცილებლობა - არსებობს თუ არა ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში ფულის შესაბამისი მიზნით გამოყენების განზრახვა ანუ სუბიექტური კრიტერიუმი. შესაბამისად, მხოლოდ ობიექტურ კრიტერიუმზე დაყრდნობით შეუძლებელია იმის თქმა, რომ კონკრეტული პირი მისაღებ თანხას აუცილებლად განათავსებდა საანაბრე ანგარიშზე, როდესაც კონკრეტული საქმიდან საპირისპირო ფაქტობრივი გარემოებები დგინდება. პირველ რიგში ასეთ გარემოებას წარმოადგენდა ფაქტი, რომ მოვალე სამეწარმეო სუბიექტი იყო, რაც ცალსახად განსაზღვრავდა მისი მხრიდან ფულის მუდმივად ბრუნვის საჭიროებას. თუმცა ცხადია, მხოლოდ ამ ფაქტორზე დაყრდნობით სასამართლოს არგუმენტაცია ბოლომდე დამაჯერებელი ვერ

იქნებოდა. შესაბამისად, საქმეში ასევე არსებობდა კიდევ ერთი გარემოება, რომელიც სავარაუდოს ხდიდა ფულის არა საანაბრე, არამედ სამენარმეო მიზნით გამოყენებას. კერძოდ, პრინციპალის მიერ ვალდებულების შეუსრულებლობის გამო, ბენეფიციარი კვლავ დაინტერესებული იქნებოდა შესაბამისი სამუშაოს მიღებით და განმეორებითი ტენდერის გამოცხადების შემთხვევაში ბუნებრივია, რომ მას ხელახლა მოუწევდა ავანსის სახით თანხის გაცემა, რადგანაც სახელმწიფო შესყიდვების ფარგლებში დასადები ხელშეკრულებების მიმართ ასეთი პრაქტიკა იყო გავრცელებული. აღნიშნული ორი ფაქტობრივი გარემოების გათვალისწინებით კი მხოლოდ ფულის მსყიდველობაუნარიანობის შესახებ არგუმენტი დამაჯერებელი ვერ იქნება.

მიუხედავად საკასაციო სასამართლოს არსებითად მართებული მსჯელობისა, იგი არასწორი ტერმინით განმარტავს მიუღებელი შემოსავლის ცნებას. კერძოდ, უზენაესი სასამართლო ხშირად ერთმანეთში ურევს მიუღებელი შემოსავლისა და „სუფთა“ ქონებრივი ზიანის ტერმინებს. მოცემულ გადაწყვეტილებაში ნახსენები „წმინდა ეკონომიკური დანაკარგი“ არის „სუფთა“ ქონებრივი ზიანის ანგლო-ამერიკული დასახელება და შესაბამისად მისი აღრევა მიუღებელი შემოსავლის ცნებასთან არ არის მართებული.

გიორგი მელაძე

► 4 – 5/2020

შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოებაში პარტნიორებისა და დირექტორის გამჭოლი პასუხისმგებლობა

1. შეზღუდული პასუხისმგებლობის ბოროტად გამოყენებად არ მიიჩნევა მხოლოდ პასუხისმგებლობის შეზღუდვის კორპორაციული ფორმის ბოროტად გამოყენება. ის შეიძლება გამოიხატოს შეზღუდული პასუხისმგებლობის, როგორც პასუხისმგებლობის ელემენტის, ბოროტად გამოყენებაშიც.

2. კომპანიის პარტნიორებისა და დირექტორის პასუხისმგებლობა კრედიტორების წინაშე კომპანიის ვალდებულებების მიმართ სუბსიდიურია, ხოლო ერთმანეთის მიმართ შესაძლებელია სოლიდარული იყოს. (ავტორის სახელმძღვანელო წინადადებები)

სკ-ის 992, „მენარმეთა შესახებ“ კანონის 3.6 და 9.6 მუხლები.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2015 წლის 6 მაისის გადაწყვეტილება საქმეზე № ას-1307-1245-2014

I. საქმის ფაქტობრივი გარემოებები

განსახილველი შემთხვევის სამოქალაქოსამართლებრივი წესით განხილვას წინ უძღვოდა სისხლის სამართლის საქმეზე გამოტანილი განაჩენი. კერძოდ:

სსიპ შემოსავლების სამსახურმა (შემდგომში - შემოსავლების სამსახური) გამოსცა საგადასახადო მოთხოვნა შპს „ა“-სთვის 786 657 ლარის დარიცხვის თაობაზე. დარიცხული თანხის კანონით გათვალისწინებულ ვადაში გადაუხდელობის გამო საზოგადოების ორი პარტნიორის მიმართ დაიწყო გამოძიება გადასახადების განზრახ თავის არიდებასთან დაკავშირებით. ერთ-ერთი პარტნიორი ამავდროულად დანიშნული იყო საზოგადოების დირექტორად. შპს-ს პარტნიორები წარდგენილ ბრალდებაში დამნაშავედ ცნეს. ჯამში პარტნიორებმა სახელმწიფო ბიუჯეტს მიაყენეს 2 223 370 ლარის (გადასახადი და საურავი) ზიანი.

შემოსავლების სამსახურმა აღძრა სარჩელი და მოითხოვა ბიუჯეტისათვის მიყენებული ზიანის სოლიდარულად დაკისრება შპს „ა“-სა და პარტნიორებისათვის.

მოპასუხეებმა შესაგებელში მიუთითეს, რომ „მენარმეთა შესახებ“ კანონის 44-ე მუხლის მიხედვით შპს-ის პასუხისმგებლობა კრედიტორების წინაშე უნდა შემოფარგლულიყო შპს-ს კუთვნილი ქონებით.